

МЛАДЕЖКО УЧАСТИЕ И МЛАДЕЖКИ ПОЛИТИКИ В БЪЛГАРО-СРЪБСКИЯ ГРАНИЧЕН РАЙОН - СЪРБИЯ

(ДОКЛАД ОТ ИЗСЛЕДВАНЕ)

Това изследване е проведено като част от проекта Младежки ездачи (Youth Riders), с водеща организация Свободен младежки център, Видин, България, в сътрудничество със Сдружение за развитие на децата и младежта - Отворен клуб, Ниш, Сърбия и Сдружение за место развитие „Каменица“, Каменица, Сърбия. Проектът е финансиран по Програмата за трансгранично сътрудничество INTERREG - IPA България - Сърбия. Целта на проекта е чрез изграждане на капацитет и сътрудничество в младежката работа и младежката политика да допринесе за интеграцията и социално-икономическото развитие на Българо-сръбския граничен район.

Изследването има за цел да опише текущото състояние - постиженията и дефицитите по отношение на младежкото участие и младежката политика като цяло в целевия район, който обхваща 6 гранични административни области от България (Видин, Монтана, Враца, София област, Перник и Кюстендил) и 7 в Сърбия (Бор, Зайчар, Топлица, Нишава, Пирот, Ябланица и Пчиня). Също така то служи за идентифициране и картографиране на наличните ресурси за младежки дейности в граничната област. Резултат на тази дейност са доклади на двата езика, които ще бъдат използвани от участниците в проекта, но също така са предназначени и за по-широк кръг младежки работници и други специалисти от двете страни, имащи отношение към проблемите на младежта. Изследването комбинира теоретично проучване на документи (закони, стратегии, планове, доклади, анализи и пр.) и емпирично изследване на терен в целевия район. Идеята е да се проучи младежката политика не само като намерения, а и като реални практики на регионално и местно ниво. При определяне на важните й елементи сме използвали 11-те индикатора за национална младежка политика, възприети от Съвета на Европа по предложение на Европейския младежки форум. Тези индикатори са в пълно съзвучие с европейските приоритети в работата с младежта, така както те са определени в цитираните по-долу ключови документи.

ЕВРОПЕЙСКА МЛАДЕЖКА ПОЛИТИКА

Младежта е сред приоритетите на социалната визия на Европейския съюз. Младите хора не са досадна отговорност, а важен ресурс за обществото, който може да бъде мобилизиран, за да се постигнат по-високите социални цели.

Европейската младежка политика се гради на различни стратегически документи, между които:

Европейски пакт за младежта (2005) за подобряване на възможностите за развитие на знанията, мобилността, заетостта и социалното включване на младите европейски граждани. В областите на младежката политика е възприет отвореният метод на координация (ОМК).

Резолюция (2009/С 311/01) относно обновена рамка за европейско сътрудничество по въпросите на младежта (2010-2018), която поставя следните общи цели: създаване на повече равни възможности за всички млади хора в областта на образованието и пазара на труда и насърчаване на тяхната активна гражданска позиция, социално приобщаване и солидарност.

Стратегия на ЕС за инвестиране в младежта и за мобилизиране на нейния потенциал (2009), насочена към създаване на повече възможности за младежта в областта на образованието и трудовата заетост, подобряване на достъпа и пълноценно участие на всички млади хора в обществения живот и насърчаване на взаимната солидарност между обществото и младите хора.

Европейската харта за участието на младите хора в живота на общините и регионите, приета от Конгреса на местните и регионалните власти на Съвета на Европа (ревизирана през 2003г.).

Резолюция CM/Res(2008)23 за младежката политика на Съвета на Европа с три основни приоритета за бъдещата политика и действие на Съвета на Европа в младежката област - права на човека и демокрация, съвместен живот в общества на различията и социалното включване на младите хора.

По отношение на младежката политика Европейския съюз прилага т.нар. Отворен метод на координация (ОМК). Основната идея на отворената координация е:

- координиране на политиките вместо тяхното законодателно уреждане;
- откритост за най-различни актьори, политики и методи;
- прозрачност и публична видимост.

Като страна член на ЕС Република България и като страна кандидат Република Сърбия прилагат ОКМ и синхронизират националните си младежки политики с тези на Европейския съюз.

11 ИНДИКАТОРИ ЗА (НАЦИОНАЛНА) МЛАДЕЖКА ПОЛИТИКА

Индикаторите за (национална) младежка политика са разработени от Европейският младежки форум, който е платформа от 91 международни неправителствени младежки организации и националните младежки съвети в Европа. Базиран в Брюксел, Младежният форум е признат партньор на Съвета на Европа и на институциите на Европейския съюз в областта на младежта. Решихме

да използваме тези индикатори, а не някакъв друг подход в изследването, поради добрата им корелация с целите на проекта, който насърчава тъкмо младежката активност и участие в правенето на политики, а не е ориентиран общо към решаване на младежките проблеми (такива като безработицата например).

Какво всъщност имаме предвид, когато използваме термина "младежка политика"? Какви трябва да са основните елементи на политиката за младежта - дали трябва да бъде разработвана и прилагана на местно, регионално или национално ниво? Съществуват ли общи знаменатели на младежката политика - някакви общи показатели за това какво трябва да включва?

Този документ представя 11 показатели, които могат да се разглеждат като основни елементи на (националната) младежката политика. Тези индикатори би трябвало бъдат възприемани като насочващ инструмент за държавни служители в сферата на младежта, както и инструмент за лобиране на младежки неправителствени организации, които се застъпват за по-активна политика в младежкия сектор.

Въпреки това е важно да се подчертае, че тези показатели не представят план за това, каква трябва да бъде политиката за младежта, а само някои от елементите, които би трябвало да бъдат включени в националния план за действие относно прилагането на тази политика. В допълнение на това, всяка младежка политика трябва да отговори на специфичните реалности на младите хора в своя избирателен район.

Индикаторите подчертават значението на младите хора като ресурс, а не да се гледа на тях като проблем, който трябва да бъде решен. Един проблемно ориентиран подход към младежката политика е по природа краткосрочен и създаден ад-хок, тъй като неговият фокус ще бъде върху опита да се „потуши пожар“ и да се решат проблеми, когато и където се появят. Обратно, когато младите хора са разглеждани като ресурс, то този подход се фокусира върху дългосрочни решения, които идентифицират нуждите и разработването на политики има за цел да позволи на младите хора да реализират пълния си потенциал като граждани. В същото време позволява на обществото да се възползва в най-голяма степен от своя интелектуален капитал.

Тези показатели могат да се използват при оценката на текущите политики за младежта. Въпреки това, по-големи усилия е необходимо да се вложат в намирането на начини за измерване на показателите. Без добри стандарти за измерване, оценяването не би било възможно. С тази задача вече се е заела Дирекцията за младежта и спорта в Съвета на Европа (www.coe.int/youth).

Индикаторите за (национална) младежка политика, разработени от Европейският младежки форум са следните:

1. Неформално образование
2. Политика за младежка квалификация
3. Младежко законодателство
4. Младежки бюджет
5. Младежка информационна политика
6. Политика на много нива
7. Младежко проучване
8. Политика на участие
9. Междусекторно сътрудничество
10. Иновации
11. Младежки съветнически органи

МЛАДЕЖКА ПОЛИТИКА В РЕПУБЛИКА СЪРБИЯ

ОБЩ ПРЕГЛЕД

Млади хора в Сърбия са всички лица от навършилите 15 години до 30-годишна възраст. Според последното официално преброяване, проведено през 2011 г., на територията на Сърбия живеят 1,322,021 млади хора, които съставляват 18,4% от общото население от 7,186,862 жители. Повечето от младото население живее в градовете, а именно 809 613, или 61,3% от общия брой на младите хора, докато в селските райони живеят 512 408 или 38,7%. Половата структура включва малко повече мъже - 677 110 или 51,2%, и 644,911 жени или 48,8% от общата младежка популация.

Общият брой на младите хора в периода между преброяванията, от 2002 г. до 2011 г., е намалял с 190 625, или 13%. Тенденцията на намаляване на броя на младите хора отдавна е налице и всички индикации са, че тази тенденция ще продължи и в бъдеще, като се има предвид нивото на емиграция на младите хора, което е сред най-високите в Европа, но също така и нивото на отрицателен прираст на населението, което е далеч под естественото възпроизвеждане.

В подкрепа на тенденцията на голям отлив на младите хора е информацията, получена от изследването на нагласите на младите хора, че чак две трети от тях възнамеряват да напуснат страната и отпътуват в чужбина. Икономическите проблеми и липсата на възможности за заетост са най-доминиращите причини, поради които младите хора напускат или мислят за напускане на Сърбия. Това се подкрепя и от степента на безработица сред младежта, които според изследването на работната сила през второто тримесечие на 2016г. е в размер на 36%, заедно с факта, че много високообразовани млади хора чакат за работа повече от две години.

Граничната зона с България се откроява, когато става въпрос за негативните демографски тенденции, които се характеризират с ниска раждаемост, но също така с изразена степен на отлив на младите хора. Изтичането на младите хора е насочено предимно към по-големите областни центрове, които предоставят по-добри възможности за образование и заетост, но не пренебрежимо ниско и нивото на емиграция към страните от Западна Европа.

В 7-те гранични окръга с България живеят общо 210,597 младежи между 15 и 30-годишна възраст, според преброяването от 2011 година. Общият брой на младите

хора по отношение на предишното преброяване от 2002 г. е намалял с около 18%, или 47,585 души.

Окръг	Брой младежи (15-30) по преброяването от 2002г.	Брой младежи (15-30) по преброяването от 2011г.	Процент на промяна на броя на младежите 2002-2011.
Борски	27492	20764	-24%
Зайчарски	22782	18448	-19%
Нишавски	73813	68258	-8%
Пиротски	18568	15419	-17%
Ябланички	47439	39904	-16%
Пчински	49185	31425	-36%
Топлички	18903	16379	-13%
Общо	258182	210597	-18%

Намаляване на броя на младите хора се забелязва във всеки от 7-те гранични окръзи и е най-силно изразено в окръг Пчиня и окръг Бор, където общият брой на младите хора намалява чак с 36% и съответно с 24% в последния период между преброяванията. Най-голям брой млади хора живеят в Нишавски окръг, който също отбелязва и най-малко намаляване на броя на младите хора, който брой е намален с 8% през последния период между преброяванията. Това се и очаква, като се вземе предвид, че Ниш е център на региона и университетски център, който акумулира голям брой млади хора от целия граничен район.

Всичко това сочи към необходимостта от организиране на действия, насочени към подобряване на общото състояние на младите хора в граничния регион, чрез създаването на стимулиращи условия за живот и развитие на младите хора в тази част на Сърбия, а на младежката политика и активност определено трябва да се даде приоритет в този процес.

По-долу ще дадем подробно описание на институционалната и правната рамка на национално ниво, както и анализ на политиката за младежта в граничния район с България.

ИНСТИТУЦИОНАЛНА И ПРАВНА РАМКА

Младежта е под юрисдикцията на Министерството на младежта и спорта на Република Сърбия (ММС), сформирано през май 2007 г. Отделът за младежта в рамките на ММС е отговорен за подобряване на положението и на качеството на живот на младите хора. Дейността на Отдела за младежта е определен в член 17, алинея 1 от Закона за министерствата и се отнася до изграждане на интегрирана, цялостна и междусекторна младежка политика.

Работата на Отдела за младежта между другото е насочена към създаването на институционална и правна рамка за прилагане на политиката за младежта. В тази връзка, Отделът за младежта от създаването си работи за: приемане на стратегически документи и придружаващите ги планове за действие в областта на младежта, Закона за младежта, за хармонизиране на правилата, отнасящи се до политиката за младежта със стандартите на ЕС, непрекъснато международно сътрудничество със съответните институции и организации, подписване на различни двустранни споразумения, както и провеждане на изследвания върху различните социални явления, свързани с младежта. В допълнение, дейностите на Отдела за младежта са насочени към укрепване на капацитета на младите хора да се организират, да се присъединят и да участват в социалните процеси, както и за насърчаване на развитието на младежката политика на местно ниво.

Приоритетите на Отдела за младежта са:

- Системно наблюдение на изпълнението на Националната стратегия за младежта (НСМ) и на дейности, планирани в плана за действие на годишна база;
- Прилагане на Закона за младежта и работата на Съвета за младежта;
- Създаване на условия за подобряване на пригодността за заетост и заетостта на младите хора;
- Укрепване на капацитета на младежките сдружения и на координаторите на местните канцеларии за младежта (МКМ);
- Подкрепа за създаване и функциониране на местни канцеларии за младежта (МКМ) във всички заинтересовани местни власти;
- Подкрепа за създаване и работа на Националното сдружение на местните канцеларии за младежта;
- Осигуряване на качеството на работата с младежта и въвеждането на стандарти в работата на канцелариите за младежта и на компетенциите на координаторите им;

- Участие в младежките програми на Европейската комисия и на Съвета на Европа и увеличаване на мобилността на младите хора;
- Подкрепа на младите хора да участват активно във вземането на решения;
- Навременна и изчерпателна информация за младите хора;
- Продължаването на работата на Фонда за млади таланти на Република Сърбия.

Ключовите документи на правителството на Република Сърбия, въз основа на които ММС работи по систематично подобряване на положението на младите хора, са: **Закона за младежта, Националната стратегия за младежта за периода 2015-2025 и Плана за действие за изпълнение на Националната стратегия за младежта за периода 2015-2017 година.**

Законова рамка

Законът за младежта е приет през юли 2011 г., започва да се прилага от януари 2012 г. и е ключов документ, регулиращ мерките и дейностите в младежкия сектор предприемани от държавата, автономната провинция и местното самоуправление. Законът има за цел да създаде условия за подкрепа на младите хора в организирането, социално функциониране, развитие и реализация на потенциала им за лично и обществено благополучие. Контролът по изпълнение на Закона за младежта се извършва от ММС.

С приемането на Закона за младежта е създадена устойчива институционална рамка за прилагане на политиката за младежта и са регулирани много области и въпроси, които досега са били само частично обхванати от регламенти. Законът за младежта се основава на определяне на рамката и условията за подкрепа на младите хора в организирането, социално функциониране, развитие и реализация на потенциала им за лично и обществено благополучие, определяне структурата на младежкия сектор, както на държавно, така и неправителствено ниво, с ясно дефиниране на правомощията, правата, задълженията и отговорности според съответното ниво, утвърждаване на автономията на младежките сдружения, сдруженията за младежта, федерациите и асоциациите-чадър.

Законът се състои от седем глави, които се отнасят до:

- Основни разпоредби на закона;
- Национална стратегия за младежта;
- Сдружения, които провеждат младежки дейности;

- Съвета, канцелариите и агенциите за младите хора;
- Финансиране на програми и проекти от обществен интерес в областта на младежкия сектор;
- Мониторинг на прилагането на закона;
- Преходни и заключителни разпоредби.

Главата с **основните разпоредби** на закона определя: политиката за младежта, субектите на политиката за младежта, младежкия сектор, младежките дейности, младежката работа и неформалното образование, които са пряко във фокуса на нашето изследване.

Според Закона за младежта, **младежката политика** обхваща и подразбира всички мерки и дейности на държавните органи, институции, сдружения и други субекти, които са насочени към подобряване на положението на младите хора. Младежката политика в областта на младежката сектор се извършва от ММС, чрез изпълнението на Националната стратегия за младежта (НСМ) и други програмни документи в областта на политиката за младежта и координиране на дейностите по тяхното изпълнение. **Субектите на младежката политика** са: Република Сърбия, автономната провинция и местното самоуправление като носители на младежката политика, институциите, сдруженията, които извършват младежки дейности и други субекти, участващи в изпълнението на политиката за младежта.

Младежки сектор включва всички области, където младежки дейности се извършват и са определени с общите цели на Националната стратегия за младежта.

Младежки дейности са различни дейности в областта на младежкия сектор, които се изпълняват от млади хора или от субектите на политиката за младежта, и които са насочени към подобряване на положението на младите хора и ги подкрепят за активно участие в живота на обществото, за лично и обществено благополучие.

Младежката работа представлява онази част от младежките дейности, които се организират с и за младите хора, основава се на неформално образование, провежда се в рамките на свободното време на младите хора и се предприема за да се подобрят условията за личностно и социално развитие на младите хора в съответствие с техните потребности и способности и с тяхното доброволно участие.

Неформалното образование на младите хора е набор от организирани пригодени за младежта образователни дейности, които не са предвидени от формалната образователна система, основани на нуждите и интересите на младите хора, на принципите на доброволното и активното им участие в процеса на обучение и насърчаване на демократичните ценности, чрез които младите хора да придобият умения необходими за развитие на личностния потенциал, активното участие в обществото и по-добра пригодност за заетост.

В раздела с основните разпоредби, Законът допълнително определя основните принципи, а именно:

- Принцип на подкрепа на младите хора;
- Принцип на равнопоставеност и недопускане на дискриминация;
- Принцип на равните възможности;
- Принцип на засилване на информираността за значението на младите хора и тяхната социална роля;
- Принцип на активното участие на младите хора;
- Принцип на отговорността и солидарността на младежите.

Втората глава на Закона за младежта се отнася до **Националната стратегия за младежта**, която по предложени на ММС, приема правителството на Република Сърбия и с която се урежда: активното участие на младите хора в обществения живот, гарантиране реализацията на правата на младите хора на база равни възможности, младежката информация, насърчаване и оценяване на толерантността, демокрацията, изключителните постижения на младите хора, насърчаване и развитие на формалното и неформалното образование, насърчаване и стимулиране на заетостта и самонаемането на млади хора и младежкото предприемачество, подобряване на безопасността на младите хора, устойчивото развитие и здравословна жизнена среда, опазване и подобряване на здравето на младите хора и други дейности и области от значение за младите хора.

По закон, стратегията е приета за период от десет години и в подготовката ѝ участват: младите хора, ММС, министерствата, отговорни за специфични области в младежкия сектор и всички други субекти на политиката за младежта. ММС насочва и следи за изпълнението на стратегията на местно ниво.

Средствата за изпълнението на Стратегията се обезпечават от бюджета на Република Сърбия, както и бюджета на автономната провинция и местното самоуправление и други източници, в съответствие със закона. В съответствие със Стратегията, автономната провинция и местното самоуправление утвърждават планове за действие за изпълнение на Стратегията на своята територия и в своя бюджет осигуряват средства за изпълнението на тези планове. Автономна провинция и местното самоуправление предоставят, по искане на ММС, най-малко веднъж годишно доклад за изпълнението на плана за действие в изпълнение на Стратегията на своята територия.

Сдруженията, които провеждат младежки дейности са определени в глава трета от Закона за младежта. За да се извършват младежки дейности, подобряват условията за личностно и социално развитие на младите хора в зависимост от техните нужди и възможности и участието на младите хора в обществения живот на общността и тяхната информация може да се създават младежки сдружения и сдружения за младежта, в съответствие със законодателството, регулиращо създаването и правния статут на сдруженията. Сдруженията се регистрират в регистър, които се води от компетентен орган.

В съответствие със Закона за младежта бе приет Правилник за воденето на уникални записи на младежките сдружения, сдруженията за младежта и техните съюзи. Уникалният запис трябва да съдържа данни за сдруженията и съюзите, както и на техните представители, а ММС осигурява публичен достъп до определени данни. До 1 декември 2015 в уникалния регистър на младежките сдружения и сдруженията за младежта са регистрирани общо 1086 сдружения и съюзи.

Младежко сдружение е сдружение, което е регистрирано в регистъра и функционира в съответствие със законодателството, регулиращо създаването и правния статут на сдруженията, чийто членове са най-малко две трети млади хора и чиито цели или област за постигане на целите са насочени към младите хора, в съответствие със Закона за младежта. **Сдружение за младежта** е всяко друго сдружение, корто е вписано в регистъра и функционира в съответствие със законодателството, регулиращо установяване и правния статут на сдруженията, чиито цели или област за постигане на целите, освен друго, са насочени към младите хора, в съответствие със Закона за младежта. Младите хора могат да се обединяват в неформални сдружения, чиито цели или област за постигане на целите са насочени към младите хора. Всички регистрирани младежки сдружения и сдружения за младежта могат, за постигане на общи

цели и интереси, да се сдружават в съюзи, чиито цели или област за постигане на целите са насочени към младите хора. Статус на асоциация-чадър придобива онзи съюз, в който се съюзат най-малко 60 регистрирани сдружения, които имат седалища на територията на най-малко две трети от административни области на Република Сърбия и най-малко две години извършват младежки дейности в повечето общини, които обединяват най-малко 2000 индивида и в които веднъж приети, членовете са най-малко две трети младите хора. Асоциацията-чадър представлява интересите на своите членове, предлага кандидати за Младежкия съвет и участва в разработването и изпълнението на Стратегията за младежта и други документи в областта на политиката за младежта. ММС поддържат централен регистър на сдруженията и съюзите въз основа на данни от органа, отговорен за тяхната регистрация и данни, предоставени от сдруженията, за целите на организирано и систематично наблюдение в областта на младежкия сектор и за мониторинг на изпълнението на политиката за младежта.

Четвъртата глава на Закона за младежта се отнася до **Младежкия съвет, Канцеларията за младежта и Агенцията за младежта**. На база предложението на ММС, правителството формира **Младежки съвет** като консултативен орган, който подпомага и координира дейностите, свързани с разработването, реализирането и прилагането на политиката за младежта и предлага мерки за подобряването ѝ. Младежният съвет се състои от представители на държавната администрация, в чията отговорност са области от интерес за младите хора, административния орган на автономната провинция, отговарящ за въпросите на младежта, младежки асоциации и съюзи, канцеларии за младежта, общ представител на националните съвети на националните малцинства и признати експерти. Най-малко една трета от членовете на Младежкия съвет се състои от представители на младежките сдружения и сдруженията за младежта.

В съответствие със Закона за младежта, през януари 2014 е сформиран Младежкия съвет, който включва 24 членове.

Освен националния Младежки съвет, може да се създават провинциални, градски и общински младежки съвети от компетентните органи на автономната провинция и на местното самоуправление. За да се осигури активното участие на младите хора в живота и работата на общността, овластяване на младите хора, подпомагане организирането на различните обществени дейности на младите хора, обучение и творческа изява на нуждите на младите хора, местната власт може да се създаде **Канцелария за младежта**. Канцеларията се финансира от бюджета на местната власт, както и от други източници, в

СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС ЗАКОНА.

Местните канцеларии за младежта (МКМ) представляват местна услуга за младите хора в контекста на местното самоуправление, което играе ключова роля в изпълнението на Националната стратегия за младежта на местно ниво. Преди създаването на Министерството на младежта и спорта през май 2007г. в Република Сърбия има пет местни канцеларии за младежта, през декември 2007г. са седем, а в началото на 2016г. има отворени 158 канцеларии, от които активно работят 139.

За реализирането на програми за младите хора, и в съответствие с програмите на ЕС, свързани с младите хора, могат да бъдат създавани и **агенции за младежта**, в съответствие със специалния закон.

Седмият глава определя в подробности **Финансирането на програми и проекти от обществен интерес в областта на младежта сектор**. По закон, в бюджета на Република Сърбия се осигурява финансиране за програмата и проектите от общ интерес в областта на младежта сектор, с които се:

- осигуряват условия за развитието и усъвършенстването на младежките дейности чрез насърчаване на младите хора да участват активно в обществените процеси;
- насърчават младежки сдружения, сдруженията за младежта и съюзите им да участват в изпълнението на младежки дейности и постигането на целите на Стратегията за младежта;
- информират младите хора по въпроси, които са от значение за младежта и издават публикации от значение за младите хора;
- насърчават кариерното ориентиране и консултиране на младите хора и организирането на обучения, семинари и събития, които са от значение за заетостта, самонаемането и младежкото предприемачество;
- насърчават неформалното образование на младите хора в областта на младежта сектор и развитие на качеството на неформалното образование за младите хора;
- извършват социално овластяване на младите хора, особено чрез насърчаване на доброволчеството и младежката работа и изграждат капацитет на младежките организации;
- насърчават младите хора за активно и качествено провеждане на свободното време, насърчават здравословен и безопасен начин на живот, както и се отговаря на нуждите на младите хора в областта на културата;

- стимулират активността на младите хора в областта на младежкия сектор на местно ниво чрез подкрепа за изпълнението на местни планове за действие и младежки програми и проекти на местни канцеларии за младежта;
- повеждат изследвания относно състоянието и потребностите на младите хора в Република Сърбия;
- осъществяват и насърчават международното сътрудничество в областта на младежкия сектор;
- осигуряват подкрепа за млади таланти чрез награди, стипендии и обучение на студенти.

Законът регулира условията за финансиране и съфинансиране на програми и проекти от обществен интерес в младежкия сектор, извършени от:

- младежки организации;
- местни власти;
- институции, научноизследователски институти и други юридически лица, със седалище в Сърбия.

В съответствие със Закона за младежта е приет Правилник относно финансирането и съфинансирането на програми и проекти от обществен интерес в областта на младежкия сектор, който регламентира реда за регистриране на отговарящите сдружения и съюзи и разпределение на средствата, предназначени за изпълнение на дейностите им. Първият конкурс е публикуван през септември 2007г., чийто приоритет бяха програмите за укрепване на младежките организации и асоциациите, занимаващи се с млади хора. От 2008 г. насам, редовните ежегодни конкурси служат като инструмент за изпълнение на Националната стратегия за младежта, а от 2012 г., датата на влизане в сила на Закона за младежта и Правилника за финансиране и съфинансиране на програми и проекти от обществен интерес в областта на младежта сектор, Министерството финансира програми и проекти от обществен интерес в областта на младежта сектор, които са изброени в Закона за младежта и насочени към постигането на целите на Националната стратегия за младежта. От основаването си през 2016г., чрез дотации за неправителствени организации, ММС е разпределило повече от 1.5 милиарда динара за изпълнението на 1,164 проекта.

Стратегическа рамка

След създаването на ММС през 2007г. е изработена първата Национална стратегия за младежта (НСМ) за периода от 2008 до 2014 г., както и План за действие за изпълнение на стратегията, който е приет през 2009г. През 2014г. започва процес на разработване на нова, втора по ред НСМ. Чрез работата на работна група от 53 члена (представители на всички заинтересовани държавни органи и институции, представители на сдруженията на младите хора, за младите хора и техните съюзи) и след 15 кръгли маси и 5 дебати в рамките на общественото обсъждане и с участието на повече от 2000 млади хора, е изработена НСМ за периода 2015-2025. След приемането на Стратегията е приета и План за действие за изпълнение на НСМ за периода 2015-2017.

НСМ е ключов механизъм за прилагане, координация и подобряване на политиката за младежта, който създава благоприятна среда, в която да се насърчат и уважават младежките инициативи. Чрез НСМ Република Сърбия припознава младите хора и тяхната специална роля в обществото, имайки предвид, че младите хора са настоящето и бъдещето на обществото, ресурс за иновации в движеща сила в него. НСМ определя основните принципи и начини на действие и очакваните резултати от дейността на всички субекти на политиката за младежта за подобряване на социалното положение на младите хора и създаване на условия за упражняване на правата и интересите на младите хора във всички области.

ММС е отговорно за координацията, развитието и усъвършенстването на политиката за младежта, прилагане на политиката и НСМ и други национални планове и програми, свързани с младежта. Мониторинг и осъществяване на НСМ се извършва от Работна група, създадена от правителството на Република Сърбия и чиито задачи са да предложи мерки за хармонизиране на дейностите в изпълнение на НСМ съгласно приетия план за действие за изпълнение на НСМ, наблюдение на изпълнението на НСМ и участие в оценката и изготвянето на годишни доклади за правителството за изпълнението на НСМ. Експертната и административно-техническата подкрепа на Работната група се предоставя от ММС. В зависимост от вида и нивото, на което реализираните дейности, ММС пряко наблюдава дейностите, предприети на национално ниво и за чието изпълнение е пряко отговорно, докато дейностите, изпълнявани на местно ниво, които се изпълняват пряко от други ресорни министерства, институции и организации, ММС наблюдава косвено, посредством доклади.

Визията на НСМ е, че младите хора са активни и равни участници във всички области на обществения живот, които напълно развиват своя потенциал и допринасят за личностното и общественото развитие и благополучие. Младите хора имат подкрепата на обществото, създават по-добри условия за живот и развитие на потенциала, и активно допринасят за цялостния напредък на обществото.

Основни **принципи** на НСМ са:

- Подпомагане личностното и социално овластяване на младите хора;
- Зачитане на човешките и малцинствени права, равнопоставеност и недопускане на дискриминация;
- Равни възможности за всички;
- Значението на младите хора и тяхната социална роля;
- Активно участие на младите хора и сътрудничество;
- Обществена отговорност и солидарност.

НСМ има девет **стратегически цели**:

- наемане на работа и заетост на младите жени и мъже;
- качеството и възможност за придобиване на квалификация и развитие на компетенциите и иновативността на младите хора;
- активно участие на младите жени и мъже в обществото;
- здраве и благосъстояние на младите жени и мъже;
- условия за развитието на култура на сигурността на младите хора;
- подкрепа за социално включване на младежи от категориите, изложени на риск от социално изключване;
- мобилност, обхват на международното сътрудничество на младите хора и подкрепа на младите мигранти;
- система за информироване на младежта и познаване на младежта;
- използване и участие на младите хора в създаването на културно съдържание.

Индикатори за наблюдение на степента на изпълнение, периода на изпълнение, нивото на изпълнение, участниците в процеса на изпълнение, източниците за проверка на показателите за конкретни цели и дейности и необходимите средства за изпълнението са определени в Плана за действие за изпълнение на стратегията.

С Плана за действие за изпълнение на Националната стратегия за младежта са определени дейностите за периода 2015 - 2017 и е дадена по-подробна прогноза за разходите. Планът за действие трябва да помогне на всички органи, организации, институции и физически лица и всички други заинтересовани страни да реализират цялите на НСМ. Съответно, Планът за действие точно определя ролята, отговорността на изпълнителите, както и институционалните механизми, които трябва да направят възможно постигането на желаните резултати и осъществяването на общите стратегически цели на НСМ.

Общо планираните средства за период от три години (2015-2017.) са в размер на 6,034,369,460 динара (49,059,914 евро), от които 3,865,064,460 динара (31,423,288 евро) правят бюджетните средства, а 2,169,305,000 динара (около € 17,636,626) средства от други източници. Към тази сума се добавят и средствата по активните мерки на пазара на труда, както и средствата, предназначени за професионална рехабилитация и насърчаване на заетостта на хората с увреждания, които не е възможно да се покажат като точна сума по възрастови групи.

За целите на това изследване е най-важната стратегическата цел, която се отнася до насърчаването на активното участие на младите жени и мъже в обществото, и тази стратегическа цел ще предствим по-подробно с всичките ѝ специфични цели, очаквани резултати и дейности.

В областта на активизма и активното участие на младите хора ще се търси осъществяването на 4 специфични цели, които са насочени към:

1. Подобряване на правните и политически условия за включването на перспективни млади жени и мъже в участието на младежта в процеса на вземане на решения и развитието на политиката за младите хора.

Очакван резултат: организациите и институциите да разпознават младежите и различните категории младежи като специална група със свои права и потребности.

Дейности:

- Разработване на цялостен анализ на правната и политическата рамка и практики за участието на младите хора на национално, провинциално и местно ниво;

- Определяне на законовото задължение на всички институционални участници, в развитието на своите политики, да включат младежката гледна точка и младежки представители;
- Формулиране на критерии за чувствителен мониторинг на политиките с включени младежки гледни точки и младежки представители;
- Осигуряване на адекватно представителство (процент от местата) и нивото на участие на младите хора с цел постигане на равнопоставеност на младежта в процесите и органите;
- Изпълнение на изменения в Закона за младежта с цел насърчаване на правното припознаване на младите хора и включване на младежката гледна точка в развитието на обществени политики.

Очакван резултат: Организациите и институциите да създават свои собствени политики и специални планове, като вземат предвид гледната точка на младите хора и включвайки младежите.

Дейности:

- Поддръжка на функционално и активното участие на представители на младежта в работата и решенията на обществените институции и организации при равни условия;
- Разработване на насоки за младежки отговорно бюджетиране на всички нива;
- Разработване на стандарти и механизми на избор за участието на младите хора в процеса на вземане на решения и развитие на политики, включително и насърчителни мерки за участието на по-малко представения пол.

Очакван резултат: Местните власти да създават политики за младите хора на базата на реалните нужди на млади хора на местно ниво и наличните ресурси за работа с младежта.

Дейности:

- Разработване на насоки за субектите на младежката политика на местно ниво за включване на младежката гледна точка, които включват и гледна точка на пола и тази на уязвимите млади хора, в развойните процеси и политики;
- Подкрепа за разработването, изпълнението, мониторинга и оценката на местните планове за действие с активното участие на младите хора в процесите и решенията;

- Ангажиране на младите мъже и жени, равноправно в процес на разработване, изпълнение, мониторинг и оценка на местни планове за действие;
- Да се подобрят насоките за ролята, отговорностите и правния статут на канцелариите за младежта и компетенциите на хората, които ги управляват.

2. Създаване на условия за изграждане на капацитет и синергия в работата на субектите на младежката политика и устойчиво развитие и включването на по-голям брой на младежки сдружения, които извършват младежки дейности

Очакван резултат: Разработен механизъм за координиране на процеса и изграждане на капацитет в субектите на политиката за младежта за изпълнението на НСМ.

Дейности:

- Подобряване на административния и оперативен капацитет и компетенции на министерството за изпълнение на НСМ;
- Разработване на програми за обучение на субектите на политиката за младежта за разработването и реализирането на младежката политика и НСМ;
- Подкрепа за разработването на капацитета на младите хора да, като избрани представители на младежта, участват в процесите на разработване на политики и вземане на решения на всички нива и на международно равнище;
- Осигуряване на развитието и изпълнението на Дневния ред за младежта в рамките на министерствата, с които се определят дейностите, които прилагат министерствата за младите хора;
- Подкрепа за изменение на Закона за младежта, което да гарантира редовното докладване пред Младежкия съвет и обществеността на напредъка в изпълнението на НСМ и на Дневния ред за младежта.

Очакван резултат: Осигурена подкрепа за устойчиво развитие на сдруженията, които извършват младежки дейности.

Дейности:

- Осигуряване на редовно административно и програмно финансиране на работата и на представителните съюзи на младежта;
- Утвърждаване наличието на всички публични сгради за младите хора (младежки имоти) и да се предоставят в полза на младите хора и да се позволи използването им от сдружения, които извършват младежки дейности за изпълнение на младежки програми.

Очакван резултат: Установяване на продължаваща подкрепа за програмите за изпълнение на дейности по включване на младите хора в обществото.

Дейности:

- Да се осигури непрекъснато финансиране на програмите на сдружения, провеждащи младежки дейности, които допринасят за развитие на обществото и позволяват активно участие на младите хора;
- Подкрепа за програми и развитие на знанията и уменията на млади активисти за ефективен принос за обществото чрез работата на съществуващите сдружения, които извършват дейности за младите хора;
- Подкрепа за активното участие на млади хора от уязвимите групи в сдруженията, които реализират младежки дейности, за да развият своите компетенции;
- Осигуряване на подкрепа на представителните организации на ученици и студенти в развитие на компетенциите на членовете им и увеличаване на броя на учениците или студентите, които участват в дейността на представителния орган;
- подкрепа на дейностите на канцелариите за младежта насочени към включването на младите хора в обществото;
- подпомагане на дейностите по мотивиране и развитие на капацитета за включване на младите жени и мъже в работата на националните съвети на националните малцинства;
- подкрепа на програмите за мотивиране на младите жени и мъже, за да участват в политическия живот и изборния процес.

Очакван резултат: Изграден механизъм за подкрепа и мотивиране на субектите на младежката политика за сътрудничество и работа в мрежа и съвместни дейности.

Дейности:

- Програми за подпомагане, които дават възможност работа в мрежа на субекти на политиката за младежта и умножаване на усилията (синергия) на различни нива и теми;
- Разработване на насоки и подкрепа на дейности за обмяна на опит, трансфер на знания и обучение на връстници в рамките на и между сдруженията, които извършват дейности с младите хора;
- Подпомагане на разработването и изпълнението на проекти за международно сътрудничество.

Очакван резултат: Засилени и иновирани достъп и комуникации на сдружения, които извършват младежки дейности с младежта.

Дейности:

- Разработване на насоки за иновативни начини за включване на младите хора и мотивация за активно участие, които включват гледната точка на пола и стимули за уязвимите млади хора;
- Подкрепа за развитието на нови начини за комуникация и канали за комуникация на сдруженията, които извършват младежки дейности с млади хора, с цел включване на нови активни членове.

3. Подобряване на условията за доброволчеството сред младите хора и за младите хора

Очакван резултат: Създаване на стимулираща среда и подкрепа за развитието на доброволческите дейности на доброволчестване на младежта.

Дейности:

- Да се подкрепят доброволни дейности на сдружения, които извършват младежки дейности, канцеларии за младежта и неформални младежки групи;
- Подкрепа за участието на младите доброволци в краткосрочни и дългосрочни програми за доброволци;
- Насърчаване на образователни, културни и спортни институции да признаят, подкрепят и оценяват младежкото доброволчество;
- Създаване на система за идентификация и признаване на уменията, придобити чрез доброволческа дейност при трудова заетост и проследяване на ефективността ѝ;

- Да се насърчава сътрудничеството между поколенията и включване на уязвими групи чрез доброволни програми, проекти и инициативи;
- поддръжка на програми за доброволческа дейност в извънредни ситуации.

Очакван резултат: Доброволството на младите хора се признава и подкрепя в развитие.

Дейности:

- Подпомагане формулирането на доброволческата политика на национално ниво, подобряване на правната рамка за доброволството и разработването на стандарти за доброволен труд;
- Разработване на полово чувствителни критерии за отчитане и измерване на ефекта от доброволството.

Очакван резултат: Подкрепени сдружения, които извършват дейностите на младите хора и канцеларии за младежта, за изпълнението на доброволчески програми и проекти.

Дейности:

- Осигуряване на прилагането на стандартите за доброволен труд в дейността на младежките сдружения, които извършват младежки дейности и канцелариите за младежта;
- Подкрепа за развитието и функционирането на доброволни услуги в рамките на сдруженията, които реализират младежки дейности и канцелариите за младежта.

4. Повишаване на участието на младите хора в опазването на околната среда и устойчивото развитие.

Очакван резултат: Подобряване на способността на младите хора да участват в процеси и решенията относно околната среда и устойчивото развитие.

Дейност:

За да се подобри достъпността до информация за състоянието на жизнената среда на младите хора в сътрудничество със субектите на младежката политика.

Очакван резултат: Осигуряване на мулти-секторна подкрепа за програми за опазване на околната среда и устойчивото развитие, осъществявани от субектите на политиката за младежта.

Деятности:

- Подкрепа за координация на дейността на икономическия сектор в посока отделяне на средствата за младежки програми в областта на опазването на околната среда;
- Поддръжка на субсидиране младежки предприемачески идеи с компонент опазването на околната среда чрез насърчаване на възобновяемата енергия, еко-туризъм и други форми на зелена икономика;
- Подкрепа на дейности по опазване на околната среда, изпълнявани от субекти на младежката политика и включване на младите хора в изпълнението на екологични програми и програми за устойчивото развитие, развивани от международни организации.

АНАЛИЗ НА МЛАДЕЖКАТА ПОЛИТИКА В СРЪБСКИЯ ГРАНИЧЕН РЕГИОН

ММС насочва и следи за изпълнението на националната младежка политика на местно ниво. Органите и организациите, отговорни за младите хора на ниво место самоуправление са младежките съвети, като консултативен орган на ОбС, канцеларията за младежта, съветник в ОбС, отговорен за младежта, както и сдруженията, които извършват дейности за младите хора. Необходимо е да се определи кои услуги са достъпни за младите хора на местно ниво, доставяни от институции и организации, както и осигуряване на подкрепа за развитието, стандартизацията и устойчиво финансиране на съществуващите и създаване на нови услуги в сътрудничество с други министерства и ММС. По този начин, младите хора ще имат възможност на качествено информиране, професионално ориентиране и консултиране, намиране на работа, доброволчество, неформалното образование, социална защита, здравеопазване, превенция и консултиране, развлекателни дейности и други съответни услуги. Концепцията за предоставяне на услуги за младите хора трябва да се основава на нуждите на потребителите, поставяйки на преден план типа и съдържанието на услуги, които могат да отговорят на нуждите на различните целеви групи от млади хора.

Анализът на младежката политиката и активизъм в граничния регион с България бе извършен чрез теренни проучвания в 10 града от 7 граничните окръга. В проучването са включени представители на местните власти, представители на

младежки организации и организациите на гражданското общество, които работят с млади хора или за млади хора и самите млади хора.

Чрез теренното проучване не бе извършена оценка на качеството и ефективността на политиките, а само анализ на текущата ситуация по отношение на политиките за младежта и активизма на младите хора, за да получи обективна представа и формулират препоръки, които ще се използват за целите на проекта "Youth Riders".

Необходимо е да се отбележи, че проучването не включва всички младежки организации и организации, работещи с младежи и за младежи от граничния регион, а само представители на избрани организации от Бор, Зайчар, Княжевац, Ниш, Алексинац, Пирот, Прокупле, Лесковац, Враня и Буяновац. Тяхната предходна работа и дългогодишен опит в работата с младите хора и за младите хора от различни социални групи, както на местно, така и на национално ниво, се счита за релевантен критерий за подбор. В процеса на проучването, са проведени интервюта и анкети (попълни въпросници) на представители на 14 организации или асоциации от посочените по-горе градове. В този план е важно да се отбележи, че поради липсата на единна национална база данни за младежките организации, не е възможно да се намерят данни за точния брой на местните организации във всяка област, както и информация за тяхната активност и бюджет, което значи, че данните, представени в този анализ, се отнасят само до организациите, обхванати от теренното проучване.

В посочените по-горе градове бяха проведени интервюта и анкети на представители на местната власт, по-конкретно с представители на дирекцията за хуманитарни дейности в рамките на местната власт и представители на местните канцеларии за младежта (МКМ).

В Княжевац, Алексинац и Ниш бяха проведени дискусии с фокус групи с млади хора, които дадоха своите мнения и мисли относно въпроса за политиката за младежта и младежката активност в техните общности, но също така и на регионално и държавно ниво.

Анализ на показателите за младежка политика

Както вече беше посочено в уводната част, за анализ на ситуацията са използвани 11-те показатели на националната политика за младежта, разработени от Съвета на Европа и усъвършенствани от Европейския младежки

форум. По-долу е направено описание на всеки индикатор, както и анализ на резултатите, получени чрез изследванията по отношение на всеки от тях.

Индикатор 1 - Неформално образование

Въпреки че е важно, че политиките, насочени към формалното образование създават подходящи условия за образованието на младите хора на всички нива, от начално до университета, политиката за младежта трябва да се фокусира върху създаването на подходящи условия, за да се помогне на младите хора да станат активни граждани, които допринасят за развитието на цялата общност. В тази връзка, специално внимание се обръща на неформалното образование, по-специално за образование извън системата на официалните учебни институции.

Важна роля в областта на неформалното образование имат гражданските организации на младите хора, асоциации на младежи и младежки инициативи, както и организациите на гражданското общество, които работят с млади хора и за младите хора, чрез чиято работа младите хора имат възможност да се включат в процеса на дефинирането на дейности и вземането на решения, както и да развият способности и компетенции за активно участие в обществения живот. Чрез подходяща и ефективна политика за младежта, държавата трябва да работи, за да развива и насърчава силен неправителствен младежки сектор, който се състои от демократични, отворени и приобщаващи организации и младежки сдружения.

Според закона за младежта, неформалното образование на младите хора е набор от организирани и адаптирани за младежта образователни дейности, които не са предвидени във формалната образователна система, въз основа на нуждите и интересите на младите хора, на принципите на доброволното и активното участие на младите хора в процеса на обучение и насърчаване на демократичните ценности, чрез които младите хора да придобият необходимите умения за развитие на личностния потенциал, активно участие в обществото и по-добра пригодност за заетост.

ММС въз основа на Закона за младежта и в съответствие с Правилника за финансиране и съфинансиране на програми и проекти от обществен интерес в областта на младежкия сектор, обявявайки публични годишни конкурси финансира програми и проекти на младежкия сектор, изпълнявани от младежки сдружения, сдружения за младежта и техните съюзи. Първият конкурс е публикуван през 2007 г., като приоритетите на този конкурс бяха насочени към

програми за укрепване на младежките организации и сдруженията, занимаващи се с млади хора. От 2008 г. насам, редовните ежегодни конкурси служат като инструмент за изпълнението на НСМ, а от 2012 г., датата на влизане в сила на Закона за младежта и Правилника за финансиране и съфинансиране на програми и проекти от обществен интерес в областта на младежта сектор, Министерството финансирани програми и проекти от обществен интерес в областта на младежта сектор, които са изброени в Закона за младежта и насочени към постигане на целите на НСМ. От основаването си през 2016 г., чрез безвъзмездни средства за НПО, ММС е отделило около 12,195,100 евро за изпълнението на 1,164 проекта. Важно условие за отпускането на средства е, сдружението или организацията, да е регистрирана в уникален регистър на младежки сдружения, сдружения за младежта и техните съюзи, воден от ММС. Възможно е и местните власти за финансират дейностите на младежките сдружения и сдружения за младежта, а сумата за това се определя от общинските съвети и се включва в местния годишен бюджет.

Законът за младежта припознава като млади хора всички лица от 15 до 30-годишна възраст. В съответствие с това, младежко сдружение е сдружение, което е регистрирано в регистъра и функционира в съответствие със законодателството, регулиращо създаването и правния статут на сдруженията, чийто членове са най-малко две трети млади хора и чиито цели или област за постигане на целите са насочени към младите хора, докато сдружение за младежта е всяко друго сдружение, чиито цели или област за постигане на целите, освен друго, са насочени към младите хора. Законът предвижда още, че всички сдружения на младежта и за младежта могат да се обединяват в съюзи за постигане на общи цели и интереси.

Тъй като в този индикатор ще стане дума и за доброволчеството и доброволческите програми, важно е да се отбележи, че Закона за доброволчеството е приет през 2010 г., но това, което показва практиката е, че не постигна очакваното насърчаване и стимулиране на доброволческа култура. За да се постигне ефективна правна рамка за доброволчеството от съществено значение е, да го правят освен Закона за доброволчеството и други закони, като Закона за сдруженията, Закона за висшето образование, Закона за основите на образованието и възпитанието, както и някои секторни закони (за културата, социалната политика, младежта, и т.н.). Доброволчеството е и винаги трябва да бъде в основата на гражданското общество, и като такова, трябва да бъде насърчавано в обществото, особено сред младите хора. Доброволчеството следва да се насърчава като нещо, което носи полза със съвместните усилия на

цялото общество, като нещо, което ще позволи на нещата да се движат и да се обърнат. До неблагоприятни условия за доброволчеството доведоха и по-ниския младежки интерес към този вид ангажимент и липсата на свободно време поради нараствалите задължения. Въпреки това, от друга страна, младите хора са технологично много образовани, което в много отношения може да помогне на доброволни услуги в качеството им, провеждане на различни кампании по интернет, разпространение на идеи и мобилизиране на обществото, така че може да бъде един от най-важните начини за ангажиране на младите хора в доброволчески дейности. За насърчаването на доброволчеството е важно и работа в мрежа на доброволчески организации, укрепване на капацитета им, но също и влияние за промяната на общата нагласа на обществото за доброволчеството, като за услуга за предоставяне на услуги.

Както беше отбелязано по-рано, поради липсата на единна база данни на сдруженият, ние не бяхме в състояние да се определи точният брой на сдружения на младежта и за младежта на територията на 7-те окръга в граничния регион.

В проучването са включени 14 организации и сдружения, от които 8 са младежки сдружения, а 6 са сдружения за младежта. Всички сдружения, обхванати от изследването се финансират от проекта, докато 4 организации частично и от дарения и членски внос. Нито една от организациите няма устойчиво финансиране. Най-честите споменати дарители са ММС и други министерства, Представителство на Европейския съюз чрез различни програми за финансиране, чуждестранни посолства, както и местните власти в няколко случая. Годишният бюджет на организациите е значително различен, четири организации са имали през предходната година бюджет по-малко от 15,000 евро, 4 разполагат с бюджет от над 50,000 евро, една от които около 100,000, а друга от 500,000 евро, а останалите 6 организации имат годишни бюджети между 15,000 и 50,000 евро. Разбира се, ясно е, че годишният бюджет се влияе най-вече от това колко организациите са били успешни в разработването на проекти и кандидатстване за средства от донори. В зависимост от броя на подкрепените проекти варира и годишния бюджет. Средния годишен бюджет на всички организации, участващи в проучването е 36,400 евро. Организациите с по-големи бюджети са до голяма степен финансирани от външни донори, с по-добре организационна структура и по-голям брой служители.

В последните три години, всички сдружения са реализирали средно 22 проекта, насочени към младите хора, или малко повече от 7 проекта средно на година.

Въпреки това, както от гледна точка на бюджета и от гледна точка на броя на реализирани проекти, има различия между организацията. От общия брой обхванати организации, 8 сдружения през последните три години са реализирали повече от 10 проекта, от които две - повече от 15, а една - повече от 20 проекта, докато останалите 6 организации са реализирали под десет, включително три организации - по-малко от 3 проекта през последните три години.

Средният брой на заетите лица (служители на пълен работен ден и на непълно работно време, ангажирани в проекти), въз основа на събраните данни, през миналата година е 11, от които 2,8 са младежки работници.

От 14-те организации, само представителите на три организации посочиха, че в рамките на организацията не се развиват неформални образователни програми, от които две заявиха, че дейностите им по проекти се извършват чрез различни форми на неформално образование. В останалите 11 организации, се развиват следните програми за неформално образование: екологично образование, медиация сред младите хора (медиация от връстници), обучение на връстници, предотвратяване на алкохолизма и наркоманията, партньорски отношения, програми за кариерно ориентиране, социално-икономически програми за да се даде възможност на младите хора да се включат в пазара на труда и активно да участват в процеса на вземане на решения, обучение на връстници по правата на човека, укрепване на капацитета на ученическите парламенти, творчески работилници за студенти и гимназисти, запазване на културата и традициите на националните малцинства, помощ в учебния процес в училищата, интеграцията на малцинствата в обществото, равенството между половете и превенция на основано на пола насилие, здравословен начин на живот, качествено прекарване на свободното време, клубове по театър, танци, рисуване, рециклиране, за деца, ученици и деца и млади хора с увреждания и други подобни.

Въз основа на тази информация, е ясно, че повечето организации виждат определени проектни дейности като вид неформално образование. В този смисъл, че е трудно да се различи дали е налице цялостна, дългосрочно организирана програма или със завършването на проекта завършват и дейностите, свързани с неформалното образование.

Младите хора при дискусиите във фокус групи отбелязват, че неформалното образование е много полезно за тяхното развитие и повечето от участниците са имали предишен опит с този вид образование. Съгласни са, че повече трябва да

се насърчава неформалното образование на младите хора. Те виждат организациите, които се занимават с младите хора, като ресурс по отношение на неформалното образование, но смятат, че местните власти трябва да направят повече в тази област, предимно местните канцеларии за младежта, доколкото ги има.

Що се отнася до доброволческите програми, тези програми не се развиват от 5 от 14 обхванати организации, докато 2 организации ангажират доброволци изключително чрез дейностите по проекти. Останалите 9 организации, според получената информация, са разработили програми за доброволци, обаче, както и в случая с неформалното образование, се получава впечатлението, че проектни дейности или акции се смятат за доброволческа програма. Поради тази причина, и тук е трудно да се определи дали организацията има дългосрочна програма, с ясно определен план и роли.

Средният брой на младите доброволци от информацията, предоставена от представителите на организациите, е 60, като повечето имат между 20 и 50 доброволци, но поради големия брой доброволци, около 500, които всяка година участват в организация на лагер и в дейности по организирано почистване, провеждани от асоциация на ДМИ от Бор, средният брой е много по-висок. Трябва да се отбележи, че за да насърчи активизма и доброволството и предоставянето на подкрепа на младите хора за да се допринесат за по-добър живот в населеното място, в който живеят, от 2010 г. ММС стартира програмата "Младите хора са закона", чрез която през първите пет години са подкрепени над 900 младежки доброволчески проекта.

Младите хора посочват, че имат опит с доброволството и че те доброволстват главно в рамките на дейността на някои от местните организации, или на някакъв фестивал, но има и примери за независими младежки инициативи, насочени към решаване на проблеми в общността (почистване на речното корито, на парка и подобни).

Индикатор 2 - Политика за младежка квалификация

За правилното и ефективна работа с младите хора, чрез младежката политика, насочена към младежки неправителствени организации, държавата трябва да работи над образованието и насърчаване на образованието на персонала в младежки сектор, който ще работи с младите хора. Квалификацията на професионалисти, които ще работят с младите хора е от съществено значение

за развитието на младежките организации и на самите млади хора, участници в дейностите на тези организации. Чрез образованието за работа с млади хора, професионалистите, т.е. младежките работници, придобиват необходимите умения и способности, за адекватна работа с младите хора и засилване на активното участие на младите хора в обществото.

ММС подкрепи създаването на организация-чадър на младежите от Сърбия (КОМС), като най-голям представителен орган на младите хора в страната. КОМС се състои от повече от 90 сдружения на младежта и за младежта, които, чрез различни обучения в рамките КОМС укрепват своя капацитет за работа с млади хора. ММС подкрепи и създаването на Националното сдружение на практикуващите младежки работници (НАПОР), съюз на сдружения основан с цел да се гарантира качеството на програмите за работа с младежта и професионализацията на работата с младежта и признаването на компетентности, придобити чрез неформално обучение в младежката работа. НАПОР чрез своя програма извършва официална акредитация на младежките работници в Сърбия.

Индикатор 3 - Младежко законодателство

Законодателство, свързано с младите хора трябва да се хармонизира с другите сегменти на стратегиите и политиките за младежта и трябва да даде възможност на младите хора и младежките организации да участват активно в процеса на вземане на решения, но също така да дефинира адекватна правна рамка за ефективна работа на държавната администрация с младежта.

Основният закон, който провежда държавната политика за младите хора е Законът за младежта от 2012 година. Законът за младежта се основава на определяне на рамката и условията за подкрепа на младите хора в организирането, социалната активност, развитие и реализация на потенциала на лично и обществено благополучие, дефиниране структурата на младежкия сектор, както на държавно, така и неправителствено ниво, с ясно дефиниране на правомощията, правата, задълженията и отговорностите според съответното ниво, утвърждаване на автономията на младежките сдружения, сдруженията за младежта, техни съюзи и асоциации-чадъри.

Запитани дали има местни документи, свързани изключително с млади хора и младежките сдружения/сдружения за младежта, представителите на местното самоуправление изброяват Младежката стратегия и Местния план за действие

(МПД). В три от 10-те населени места имаше валиден МПД, а на две места МПД изтича през 2017г. В други 5 е изтекъл и в момента са в процес на изготвяне на нов.

В периода преди 2014 г., ММС в рамките на изпълнението на НСМ подкрепиха развитието на 157 местни канцеларии за младежта в разработването на МПД в повече от 100 местни самоуправление. МПД определя местните приоритети и мерки за подобряване на местно ниво, като се вземат предвид местните условия и реалните нужди на младите хора. В процеса на изготвяне на МПД се включва местна мулти-секторна работна група, съставена от представители на съответните местни институции, както и младежи, чрез различни методи. Канцелария за младежта няма само в един град, обхванат от проучването.

Според получената информация, с въпросите на младежта в 6 местни самоуправление са натоварени местните канцеларии за младежта, в едно населено място - отговорен член на Общинския съвет, отговарящ за младежта и спорта и координатора на местната канцелария за младежта, който не е нает по трудов договор, в друго - Кабинета на кмета и отдела за икономика и социални дейности, а на трето с въпросите на младежта се занимава канцеларията за младежта, член на Съвета за младежта и Комисията за младежта и демографската политика.

Индикатор 4 - Младежки бюджет

За да са възможни дейностите, свързани с неформалното образование на младите хора и държавата активно да поощрява младежките граждански организации, е необходимо да се разпределят средства в рамките на държавния бюджет, който ще подпомага работата на младежките организации и изпълнение на дейности на млади хора и насочени към млади хора. С цел да се насърчи устойчивото развитие на младежкия неправителствен сектор, правителството трябва да работи за осигуряване на средства, грантове за младежки организации, които ще им позволят да изпълняват дейности, които са насочени към създаване на по-добри условия за живот и развитие на младите хора и укрепване на капацитета им за активно участие в обществото.

Този индикатор трябва да покаже как държавата реално подкрепя младежкия сектор и неговата устойчивост. Общо планираното финансиране в рамките на НСМ за период от три години (2015-2017) възлиза на около 49,059,914 евро, от които приблизително 31,423,288 евро бюджетни средства, и приблизително

17,636,626 евро средства от друга източници. Към тази сума се добавят ангажиментите за финансиране на активните мерки на пазара на труда, както и на средствата, предназначени за професионална рехабилитация и насърчаване на заетостта на хората с увреждания, където не е възможно да се покаже точната сума по възрастови групи. Както бе посочено по-горе, ММС от създаването му през 2007г. до 2016г. е подкрепило на изпълнението на 1,164 проекти с около 12 милиона евро.

В 5 местни администрации, включени в проучването, в бюджета съществува специален бюджетен ред, който се отнася до младите хора. Това е или перото за Местния план за действие, който служи само за програми за младежите или перо за финансиране на младежки организации. 4 местни власти отделят средства за младите хора чрез перата за финансиране на работата на неправителствените организации, спортни организации и други подобни. В една местна администрация отбелязват, че те не разполагат със средства за младите хора, но подчертават че имат конкурси за програми и проекти от обществен интерес, които могат да се включат и асоциации на младежта. Представителите на всички местни власти твърдят, че обявяват конкурси за младежки проекти, било чрез местните канцеларии за младежта, било чрез самата община. Като пример за добра практика ще отбележим Княжевац, където средствата за инициативи и проекти на млади хора се договарят със споразумение за сътрудничество с организации и младежки групи. Тази информация бе потвърдена от младите хора по време на обсъждането във фокус група.

Повечето представители на местните организации, участващи в проучването, смятат, че местното самоуправление подкрепя младежки организации, но те са съгласни с това, че подкрепата е недостатъчна. Същевременно представители на три организации смятат, че местната власт в момента не подкрепя младежките организации и инициативи. Те казват, че местните власти не са сензитивни и дори ако е налице известно финансиране, разпределението на средствата не е прозрачно. Повечето, или 9 организация има финансовата подкрепа от местните власти за изпълнението на някои проекти и дейности, докато една организация получава свободно пространство от общината. От 4 организации отбелязват, че нямат финансиране, докато две от тези четири казват, че са имали положителен опит и са били финансирани, но това се е променило с промяната на местните власти.

От направените констатации става ясно, че ситуацията по отношение на финансирането от страна на местните власти варира от град на град, и че

сензитивността на местните власти към проблемите на младежта е различна. Откриването специфичен и специален бюджетен ред за млади хора с предварително предвидени разходи и прозрачно разпределение на средствата със сигурност ще подобри значително този показател във всеки окръг.

Индикатор 5 - Младежка информационна политика

Една младежка информационна стратегия би трябвало да осигури прозрачност на държавната политика по отношение на младите хора. Такава стратегия би трябвало също да информира младите хора за различни възможности, които съществуват за тях. Различни инициативи, които биха могли да бъдат елементи на една младежка информационна стратегия може да бъде издаването на младежко списание и други информационни материали и осигуряване на отворени канали за комуникация с мрежите на всички основни заинтересовани страни в областта на младежката политика.

Навременната и изчерпателна информация на младите хора е една от деветте цели на НМС. За да я постигне, ММС създаде портала за младите хора "Младежта е закона" ([HTTP: //www.MMC.gov.rs/mladisuzakon/](http://www.MMC.gov.rs/mladisuzakon/)). На този портал младите хора могат да се запознаят с актуалните събития, покани за участие в конференции, обучения, семинари, работни срещи, публични изслушвания и обяви за изпълнението на проекти в областта на младежката политика. Всички заинтересовани страни могат да получат информация за възможностите, предлагани от международно сътрудничество в областта на политиката за младежта, за всички актуални конкурси на министерството и Фонда за млади таланти, за резултатите от предприетите мерки за постигане целите на НСМ, както и за дейността на канцелариите за младежта и младежките проекти, изпълнявани от младежки асоциации, асоциациите за младежта и техните сдружения. На порталът е публикувана база с контакти на местните канцеларии за младежта в цяла в Сърбия, както и преглед на реализираните проекти на неформални младежки групи и младежки асоциации в рамките на "младите хора са закона". Ролята на портала е, в допълнение към предоставянето на основна информация за потребителите, да свърже в мрежа всички физически лица, организации и институции, които са активни на младежката сцена, с цел по-изчерпателна информация за младите хора и създаване на възможности за младите хора да участват колко може по-активно във всички области на обществения живот.

Представители на местните власти, участващи в проучването посочват, че техният град/община предоставя информация, свързана с младите хора, както

и на всички останали граждани. Младите хора могат да бъдат информирани чрез местната канцелария за младежта, чрез сайта или на официалната Фейсбук страница, чрез медиите или в пряк контакт със служителите в местната власт.

Младежите мислят, че местните власти не правят достатъчно от гледна точка на младежката информация и е трудно да се получи информация, която ги касае. Припознават местни младежки организации като място, където могат да получат информация, но не и на местните канцеларии за младежта. Младите хора, които имат предишен опит в някоя организация смятат, че информацията може да се случи чрез директен контакт с представители на местната власт, но най-вече по своя собствена инициатива.

Индикатор 6 - Политика на много нива

Една национална политика за младежта трябва да очертае стъпките, които трябва да бъдат предприети и политиките, които трябва да бъдат реализирани не само на национално ниво, но на всички нива на държавната администрация. Една национална младежка политика не може да се превърне в реалност, без да се фокусира върху това, което трябва да се направи на местно ниво, и с активното участие на местните власти.

Чрез създаване ММС младите хора в Сърбия получиха институционална подкрепа за активно участие в обществото, а с приемането на Закона за младежта е създадена и устойчива институционална рамка за прилагане на политиката за младежта, предвид целта на закона да създава условия за подкрепа на младите хора в организирането, социалното действие, развитие и реализация на потенциала за личното и социалното благополучие. Местните канцеларии за младежта представляват местна услуга за младите хора, а чрез работата им се извършва изпълнението и мониторинга на политиката за младежта на местно ниво. Ролята на МКМ е да се инициира и наблюдава изпълнението на МПД, който определя състоянието и нуждите на младите хора и мерки за отговаряне на нуждите на младите хора. Както бе отбелязано в момента действат 139 МКМ. В допълнение към канцелариите на местно ниво бяха създадени и съвети за младите хора, които включват представители на съответните местни институции и организации. Също така, в някои местни власти също беше назначен съветник по въпросите на младежта, или лице, което отговаря на младежта в рамките на дирекцията за хуманитарни дейности.

Повечето от нашите респонденти - представители на местната власт считат, че сътрудничеството им с ММС добро и достатъчно. Само двама представители считат че сътрудничеството е коректно, но има доста пространство за да се подобри.

Индикатор 7 - Младежки изследвания

Младежката политика трябва да се основава на научни изследвания за младите хора. Една младежка политиката не би трябвало да се изгражда на предположения и спекулации, а по-скоро върху факти и изследвания върху младите хора. Това би трябвало да помогне да се определи какво да бъде във фокуса на политиката на правителството. Младежките проучвания следва да разглеждат въпроси, свързани с благосъстоянието и положението на младите хора. Въпреки това, изследванията за младежта следва също така да се съсредоточат върху това кои политически мерки работят и кои не, мярка, която оценява как младежки неправителствени организации могат да играят роля в насърчаването на участието на младите хора и т.н.

ММС извършва ежегоден анализ или по-точно проучване на ситуацията и потребностите на младите хора. Изследването се провежда върху представителна извадка, която варира, но е около 1500 респонденти. Чрез проучването се извършва оценка на текущото състояние в областите от стратегически интерес за младите хора, както е определено в НСМ, като ключов механизъм за прилагане, координация и подобряване на политиката за младежта, която създава стимулираща и подкрепяща среда за младите хора и където техните инициативи са насърчавани и уважавани.

В допълнение към изследванията на ММС, има и други изследвания за потребностите и нагласите на младите хора, които се извършват от различни неправителствени организации и изследователски агенции, но такива изследвания обикновено не се извършват редовно, но само когато е необходимо.

Представителите на местните власти от 10 града/общини в граничния район с България са съгласни, че е необходимо да се провеждат изследвания на младите хора, както на национално, така и на местно ниво, за да получи представа за техните потребности и нагласи, в името на подобряване на положението им в обществото.

Между другото, на въпроса какви извори на данни ползват за разработване на годишния план за младежта и дали изобщо разработват подобен документ, представители на местните власти от 2 града/общини от анкетираните казват, че местната власт не разполага с годишен план за младите хора, тъй като стратегическите документи се приемат за по-дълъг период. От останалите респонденти узнахме, че само един град/община провежда изследвания на нуждите на младите хора, докато другите общини използват наличните данни от местни планове за действие за младежта и други съответни стратегически документи (НСМ, стратегия за устойчиво развитие и други подобни), доклади от съответните институции занимаващи се с младежта, чрез публикации/ изследвания на гражданския сектор, но също така и чрез дискусии с представители на гражданското общество и на младите хора.

Резултатите от дискусиите във фокус групи с млади хора показват, че младежите осъзнават важноста на изследванията, насочени към младите хора и смятат, че за да се подобри тяхното положение и условията на живот, са необходими редовни изследвания. По тяхно мнение, изследването може да се реализира в училища с използване на въпросници, на улицата, чрез разговор с тях на форуми или в организациите и МКМ.

Младите хора припознават гражданския сектор като важен в този процес и смятат, че организациите на гражданското общество имат най-голяма сензитивност, когато става въпрос за млади хора. Чрез работата на тези организации, те могат да изразят своите мнения и гледни точки и да привличат вниманието към нуждите на общността. Също така, по-голямата част от младите хора вярват, че техните нужди са чуваеми чрез сътрудничеството на местната власт с гражданското общество, и само малък процент от младежите припознава МКМ като място, където те могат да се обърнат и изразят становища по отношение на техните нужди в общността.

Повечето млади хора казват, че никога не са участвали в някакво изследване, фокусирано върху нуждите им, а малка част е участвала в изследвания по отношение на разработването на местния план за действие за младежта.

Индикатор 8 - Политика на участие

Активно участие на младите хора е една от приоритетните области на политиката за младежта, насочена към създаване на условия за повишаване на участието на младите хора във вземането на решения на всички нива. Необходимо е да се

разработи механизъм за участие на младежки организации във вземането на решения и по този начин им се даде възможност да имат силно въздействие върху програми и дейности в сектора на младежта, защото тези организации играят важна роля за включване на младите хора, което ги прави активни граждани в обществото. Стимулиране на активното участие на младите хора в младежките граждански организации трябва да бъде централен елемент на една ефективна политика за младежта.

Създаването на правна и политическа рамка, която стимулира участието и активизма на младите хора е възможно само със създаването на различни, ефективни механизми, които да позволят тяхното активно участие в публичните политики. Механизмите, по които това ще бъде направено, трябва да бъдат проактивни и да отговарят на нуждите на младите хора. Включването на младите хора в развитието на политиката за младежта, изпълнението на различни проекти за развитие, изработването на местни стратегически документи, функционирането на работни групи, вземането на решения, са само някои от ефективните механизми, които могат да увеличат участието им във важни социални процеси. От особено значение е участието на младите хора в развитието на политиките за младежта, тъй като така се предоставя качествен отговор на всички техни нужди, но трябва да се има в предвид, че младежката активност най-добре се развива и укрепва чрез групи, каквито са например организациите на гражданското общество, сдруженията, които извършват младежки дейности, МКМ и други подобни. Сдруженията, които провеждат младежки дейности, изпълняват важна социална и политическа функция, но въпреки това не съществува стимулираща среда за развитието на младежкия граждански сектор.

Капацитетът на хората, организациите и самите институции не са достатъчно развити, затова трябва да се работи върху тях с цел повишаване на младежката активност. Различните видове държавни програми, които предоставят този вид подкрепа са много важни и може би най-важният начин за укрепване на капацитета на младите хора. Различните видове кариерно консултиране, неформално образование, обучение на обучители, придобиване на умения и знания са някои от начините, по които това може да се постигне, и от тук - по активното участие на младите хора и тяхното овластяване при решаването на важни социални проблеми. Всичко това е много важно, тъй като позволява на младите хора да поемат важна роля, както за тяхното собствено, така и за развитието на техните общности.

От анализа на информацията, получена от представителите на местното самоуправление, следва, че участието на младите хора на всички нива се приема за важно и повечето мислят че тяхната местна власт ангажира активно младите хора на местно ниво в процеса на вземане на решения, засягащи самите млади хора, но също така и по-широката общественост.

В 9 от 10-те изследвани градове, според местните власти, младежите са включени в процеса на вземане на решения. Механизмите за включването на младите хора се различават в повечето населени места, включени в проучването. В повечето градове/общини, млади хора, които участват в разработването на съответните стратегически документи чрез анкетиране и публични дискусии, организирани в процеса на вземане на решения, като участието на младите хора е само на това ниво. От друга страна има примери, в които младежите са включени в консултативни органи и работни групи, работещи за и с младите хора или се организират насочени спорадични срещи с младите хора и младежките организации. Само в две общини младежният съвет се признава като механизъм, с който се включват младите хора. Интересно е, че представители на само една местна власт припознава МКМ като механизъм за участието на младите хора в процеса на вземане на решения.

За разлика от представителите на местната власт, представителите на младежки организации и гражданското общество смятат, че младите хора не са включени в достатъчна степен в процеса на вземане на решения на местно ниво. Младите хора и представители на младежки организации са частично включени в разработването на съответните стратегически документи на местно ниво, а повечето посочват местния план за действие като документ, за разработването на който, в най-голяма степен са включвани младите хора. Представителите на гражданското общество в 50% от населените места не са били канени да бъде част от някакъв консултативен орган за младежка политика, докато в останалите места са били или част от местния младежки съвет, или са участвали при изработването на НСМ или местния план за действие за младежта. Част от анкетирания смятат, че политическият цвят е много важен в процеса на включване във вземането на решенията и че "слухът" на местните власти за младите хора зависи от управляващата партия и са на мнение, че с предишната власт са имали по-добро положение и повече пространство за участие.

Представителите на гражданския сектор, на младежките организации и младите хора имат различни мнения относно участието на младите хора и на отношението на местните власти по отношение на младите хора, когато става въпрос за

участие. Част от анкетиранияте, около 30% смятат, че местните власти имат чувателност за младежта, но тази комуникация не е достатъчна и че самият механизъм за участие е недоразвит и трябва да бъде допълнително подобрен.

Повечето от анкетиранияте, 70% смятат, че местните власти нямат разбиране за младежите и че младежите не са достатъчно включени в процеса на вземане на решения. Дори ако са, това е малък кръг око МКМ или политически активисти в рамките на управляващите политически партии. Съответно, респондентите смятат, че МКМ не са добър и надежден механизъм, тъй като МКМ се разглеждат като ръка на властта. Въпреки това част от анкетиранияте вярват, че с правилното функциониране на някои подобрения и промени в работата МКМ, това може да се поправи.

По време на дискусиите във фокус групи, с изключение на едно място, младежите считат, че участието на младежта е недостатъчно и непостоянно. Също така, младите хора възприемат МКМ като част от управляващата партия и не виждат МКМ като адекватен механизъм за включване на младите хора. Смятат, че младите хора като цяло не разполагат с инициативата, те са инертни и е трудно да се стимулират да се включат при организиране на младежка инициатива или за младежи. Вижда се проблем в общото състояние на обществото, което не е окуражаващо и се смята, че младите хора възприемат моделът на по-възрастните, които не се интересуват от решаването на проблемите в обществото и не го виждат като тяхна отговорност.

Индикатор 9 - Междусекторно сътрудничество

За да се разработи ефективна и всеобхватна младежка политика е важен многосекторния подход, който взема под внимание различните нужди на младите хора, които се срещат във всички сегменти на обществото. В тази връзка, е необходимо сътрудничество между министерствата с различни отговорности, като например на: младежта, спорта, образованието, културата, здравеопазването, труда, икономика и т.н.

Отделът за младежта в рамките на ММС работи, за да се изгради цялостна, всеобхватна и междусекторна политика за младежта. Със сформиранията на Младежкия съвет през 2014 г., е осигурен многосекторен подход към политиката за младежта. В състава на Съвета влизат представители на държавната администрация, отговорна за въпросите от значение за младите хора, сдружения и федерации, национални съвети на националните малцинства, канцеларии за

младежта, както и признати експерти, а една трета от членовете са представители на младите хора. След създаването на Съвета на национално ниво, много от местните власти също са сформирали местни съвети за младежта, които в повечето случаи не са се оказали жизнени.

Индикатор 10 - Иновации

Иновациите в политиките за младежта следва да насърчават и да се дава възможност за творчески подход към проблемите и предизвикателствата, пред които са изправени младите хора, както и да се насърчават младите хора да бъдат креативни и да намират нови решения.

Оценката на този показател е трудно поради липсата на конкретни данни. В НСМ се предвиждат мерки за решаване на проблема с безработицата сред младите хора в смисъла на подкрепа на социалното и иновативно предприемачество и други подобни.

На местно ниво, нашите респонденти, представители на 6 местни власти изтъкват че прилагат иновационни програми, свързани с младежта. В Пирот е създаден единственият бизнес инкубатор за млади хора в Сърбия, а съществува и съвместно работно пространство за младежи. Местната власт в Княжевац осъществява програмата за трудова практика за младите хора. В Прокупље действа тюторска програма и програма подпомагане на връстници от връстници, докато в община Медияна в Ниш е създадена доброволческа служба, чрез която младежи развеждат туристи на обиколки в града или околностите, както и клуб „Бъди мъж“, който работи за превенция на насилието, основано на пола.

Представители на всички организации посочват, че в рамките на дейността си прилагат иновативни практики. Както и при някои от предишните индикатори, много от тези дейности са проектни и завършват с изтичането на проекта.

Представители на организациите посочват, че някои програми са дългосрочни и като интересни примери, посочват някои от следните дейности: Бизнес инфо център в Буяновец, който предоставя обучение на млади хора, които искат да започнат свой собствен бизнес, а и помага на младите хора, които са започнали бизнес в намирането на достъпни фондове. В Княжевац се провежда подготовка на младежите за трудова реализация в областта на съвременните технологии и свободните професии, в Ниш е създадено Дели-пространство за творчески дейности на младите хора, в Пирот се работи за образованието на ромското

малцинство в областта на доброволчеството и защитата от онлайн насилие. В Бор е създаден караван на науката, който включва организиране нощ на учените, фестивали на природните и технически науки на общините в Източна Сърбия, програмата за екологически дни на Бор, развитието на услуги за дневни центрове за деца.

Индикатор 11 - Младежки съветнически органи

За да се улесни и засили връзката и сътрудничеството между държавата и младите хора в процеса на разработване на младежки политики и стратегии, насочени към младите хора е необходимо да се създаде структура, консултативен орган, чиито становища и препоръки ще бъдат уважавани и да бъдат в състояние да влияят върху решенията на държавните органи, които касаят младежта. Такива структури и консултативни органи, трябва да бъдат създадени не само на национално, но и на други нива на управление.

В съответствие със Закона за младежта, през януари 2014г. е създаден Младежки съвет като консултативен орган на правителството на Република Сърбия, с цел да се насърчат и координират дейностите, свързани с разработването и прилагането на политиката за младежта и да се предложат мерки за нейното подобряване. Съставът на Младежкия съвет, в съответствие със закона, е от представители на държавната администрация, отговорна за въпроси от значение за младите хора, съответните провинциални органи, младежки асоциации и федерации, национални съвети на националните малцинства, канцелариите за младежта, както и видни експерти. Младежният съвет има 24 членове, една трета от тях - представителите на младежта. Също така Младежният съвет е националният механизъм за структурен диалог между младите хора, от една страна, и представители на национални, регионални и местни институции, от друга страна.

В граничния регион, ситуацията е различна във всеки окръг. Младежки съвети съществуват в 4 града/общини, участващи в изследването, но според получената информация, три са функциониращи. На едно място мандата на съвета е изтекъл и трябва отново да се активизира, докато на друго в момента е на етапа образуване на Младежкия съвет, в резултат на инициатива на граждански сдружения и неформални младежки групи. На други места не съществува младежки съвет или подобен орган.

Повечето младите хора освен МКМ не знаят за съществуването на други местни органи за младежта, към които могат да се обърнат. Младите хора с предишен опит в работата на някои организации, припознават общински съветници, представители на сектора за хуманитарни дейности или конкретен човек в местното самоуправление, към който могат да се обръщат.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

Въз основа на получената информацията, могат да се направят някои изводи и препоръки, които ще бъдат използвани в продължението на проекта, за да се подобри младежката политиката и активизъма на младите хора, и съответно общата ситуация на младите хора в трансграничния регион.

Проблемът с липсата на активност и участие на младежта във вземането на решения е изразен на нивото на целия регион. С цел да се насърчи активизмът и увеличаване на участието на младите хора, местните власти трябва да засилят сътрудничеството с гражданското общество чрез систематичен подход, консултации и продължителна финансова подкрепа. Също така в сътрудничество с гражданския сектор е необходимо да се работи систематично за насърчване на доброволчеството и обществено полезното ангажиране на младите хора. Важна роля следва да поеме и местния гражданския сектор чрез програмаите за неформално образование и доброволчество, като по този начин укрепва капацитета и компетенциите на младите хора за активно участие в живота на общността.

Въпреки че се отделят средства от държавата и общините за младите хора, техните сдружения и сдруженията за младежта, за техните проекти и инициативи, видно е, че тези средства не са достатъчни и че отделяното е символично по сравнение с тези за други цели. Също така е ясно, че повечето местни власти нямат отделно бюджетно перо за младите хора, който е предназначен за всички граждани на асоциации и спортни асоциации на местно ниво. В съответствие с това е необходимо да се въведе единен бюджетен ред, предназначен изключително за младите хора, с което ще се покаже решимостта и готовността на местните органи системно да се справят с младите хора и младежката политика. Уникален бюджетен ред ще позволи отпускането на средства въз основа на идентифицирани, реални нужди на младите, прозрачен мониторинг в използване на средствата, предназначени за млади хора, младежки асоциации и младежи.

Изразен е и проблемът с политизацията и липсата на експертиза в МКМ като услуга за младежта, както и неприпознаването на МКМ от младите хора, като място, където те могат да обърнат за решаване на проблеми и за получаване на информация и подкрепа. Поради тази причина е необходимо да се деполитизира работата и да се укрепи капацитета на представителите на МКМ за работа с младежта. Със създаването на функционална местна канцелария, би се решил проблема с липсата на информираност на младите хора на местно ниво, но и на проблема с неприпознаването тези, отговарящи за въпросите и проблемите на младите хора на местно ниво.

Сътрудничеството на съответните местни институции, младежките сдружения и тези за младежта, не е достатъчно развито, за да се решават проблемите на младите хора и за подобряване на тяхното положение. Съвети за младежта съществуват в някои градове/общини, но на практика не работят. Поради тази причина е необходимо да се съживи този орган, да се конкретизира неговата работа, да се дефинират целите и дейностите, за да се постигне системно решаване на проблемите на младите хора и всеобхватна младежка политика на местно ниво.

Повечето градове/общини в граничния регион имат стратегия за младежта, но местния план за действие е изтекъл, а не е приет нов. Поради тази причина е необходимо да се разработи плана още преди да е изтекъл стария, за да се осигури непрекъснатост в местната младежка политика. Също така е важно да се привлекат колкото се може повече млади хора в консултативния процес на разработване, така че нуждите на младите хора и дейности за решаване на проблемите им, включени в местния план да отразяват реалната ситуация на местно ниво. Това ще даде възможност за ефективно прилагане на политиката за младежта в съответствие с реалните потребности, което не е случай в някои населени места.

Съдържанието на публикацията е отговорност единствено на сдружение Свободен младежки център и по никакъв начин не трябва да се възприема като израз на становището на Европейския съюз или на Управляващия орган на Програмата.